
DOVOLJAN KOMPROMIS SA SPC JE ŠTO DRŽAVA TOLERIŠE POSTOJANJE TAKVE CRKVE

Rade Bojović

In an interview given to Gordana Đuračić from the Mina Agency, the author stated that any attempt to show that the SOC in Montenegro cannot have extraterritorial legal treatment is met with bitter resistance from its clergy and Belgrade's hegemonic policies. When it became clear that the issue of questionable property of the Serbian Orthodox Church in Montenegro would be raised, Serbian nationalist circles organized propaganda and political action in order to destabilize the state and remove the government.

Kako bi ste ocijenili situaciju u Crnoj Gori nakon usvajanja Zakona o slobodi vjeroispovijesti ?

U najkraćem, pod izgovorom da su ugrožena vjerska i imovinska prava Srpske pravoslavne crkve, suštinski je riječ o velikosrpskoj pobuni protiv državotvorne, građanske, multietničke, antifašističke i evroatlantske Crne Gore. Pritom, ujedinjena crkveno-opoziciona akcija, zdušno pomognuta sa strane, logično je usmjerena protiv kolebljive i pasivne vlasti koja se napokon usudila da pita – čija je crnogorska imovina ? Ovim Zakonom je višedecenijski vanpravni i eksteritorijalni status srpskih episkopija konačno doveden u pitanje. Zato je bilo realno očekivati da se protiv takve odluke organizuju masovni protesti. U pozadini

je očigledna namjera da se Crna Gora destabilizuje i otvori prostor za reanimaciju politike koja je prije trideset godina već jednom razorila crnogorsko društvo. Od takve anticrnogorske i anti-civilizacijske politike Crna Gora se još uvijek nije oporavila, pa samim tim bi teško preživjela novu marionetsku i velikosrpsku upravu.

Kako ocjenjujete Zakon o slobodi vjeroispovijesti i da li se njime ugrožavaju prava SPC u Crnoj Gori ? Kako komentarišete optužbe da se ovim Zakonom pokušava oteti imovina SPC ?

Svaki pokušaj da se SPC stavi do znanja da ne može imati eks-teritorijalan pravni tretman niti može biti „*tuđa država u državi Crnoj Gori*” nailazi na ogorčen otpor njenog klera i beogradske hegemonističke politike. Srpske episkopije žele da budu trajno privilegovane, da nesmetano djeluju u pravcu posrbljavanja Crnogoraca i da budu odlučujući faktor koji će dovesti na vlast hibernirane unioniste. Time bi se oktroisala velikosrpska i antievropska politika koja je poražena na državotvornom referendumu. Kada je u pitanju sam Zakon riječ je o savremenom pravnom tekstu koji štiti slobodu vjeroispovijesti i uvjerenja i omogućava autonoman rad crkvama, ali radi se i o pravnom aktu koji pledira da jednakopravno uredi status svih djelujućih vjerskih zajednica u Crnoj Gori. Istovremeno, ovim Zakonom je na osnovu nekoliko *lex specialis* odredbi istaknuta pravna volja zakonodavca da se crkvena imovina od prije 01. decembra 1918 godine a koja je bila državna ili je nastala ulaganjem građana, ukoliko ne postoje dokazi o valjanom pravnom osnovu sadašnjih držalaca, uknjiži kao državna svojina. Kao što znamo, protiv ovih rješenja se nije pobunila nijedna vjerska zajednica osim episkopija SPC. Samim tim se postavlja logično pitanje u vezi pravne savjesnosti srpskih episkopija koje koriste sakralnu imovinu u Crnoj Gori. Pritom, treba imati u vidu istorijsku činjenicu da je imovina koju je koristila autokefalna Crnogorska pravoslavna crkva faktički nacionalizovana nakon stvaranja Kraljevine SHS

i protivpravno predata u ruke obnovljenoj Srpskoj patrijaršiji. Zato bi, umjesto ovih nekoliko odredbi koje su povod za tzv. događanje naroda, bilo moralnije i pravno ispravnije da je Parlament donio Zakon o renacionalizaciji sakralne imovine koja je korišćena od strane autokefalne CPC a koja je protivpravno uknjižena na SPC. Ovim zakonom se mogla odrediti i pravična naknada srpskim episkopijama i to u istom iznosu koje su aneksione vlasti Kraljevine SHS „isplatile” Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi. Usput, država Crna Gora je trebala podnijeti i odštetnu tužbu protiv SPC zbog višedecenijske devastacije crnogorskog sakralnog i kulturnog nasljeđa. Time bi lažne dileme oko tzv. otimanja imovine bile pravednije, poštenije i nedvosmislenije riješene.

Da li je taj Zakon u skladu sa Ustavom ?

Crnogorski Ustav jemči imovinska prava, pa samim tim i imovinska prava države Crne Gore. A savremena država Crna Gora je istorijski i pravni sljedbenik Kraljevine Crne Gore. Samim tim, što je bilo crnogorsko tada, treba da bude i sada. Jer, što je s početka nezakonito, to samim vremenom zakonito ne postaje.

Zbog čega SPC odbija da potpiše temeljni ugovor sa državom Crnom Gorom ?

Zato što bi željela da potpiše povlašćeni ugovor sa onom Crnom Gorom koja niti je građanska, niti evropska, niti crnogorska.

Koji je po Vama glavni razlog ovakvih protesta SPC ? Koliko je nezavisnost Crne Gore ugrožena?

Izvjescnost oduzimanja uzurpirane imovine frustriralo je SPC i srpske nacionalističke krugove do te mjere da su se odmah odlučili za organizaciju široke propagandno-političke akcije koja u prvoj fazi ima za cilj destabilizaciju države, širenje straha u javnosti, kao i demoralizaciju i smjenu vlasti. Realno je da ta prva politička faza traje sve do završetka parlamentarnih izbora.

Ukoliko bi bila uspješna, nastupila bi druga faza koja za cilj ima formiranje marionetske vlasti pod kontrolom Beograda i Moskve, udaljavanje od Brisela i kompromitaciju položaja Crne Gore u NATO paktu. Za uzvrat, SPC bi mogla da nesmetano koristi otetu crnogorsku imovinu i postane stožer pravoslavne džamahirije u Crnoj Gori. Istovremeno, država Crna Gora bi potrajala samo do momenta kada velikosrpski planeri procijene da je pogodno vrijeme za novu aneksiju po ugledu na 1918 ili 1989 godinu.

Kako vidite ponašanje Srbije prema događajima u Crnoj Gori?

Ako izdvojimo časne potpisnike apela podrške nezavisnoj i proevropskoj Crnoj Gori, sve drugo je agresorsko i šoviniističko ponašanje. Vladajuća i opoziciona Srbija su jednako ujedinjene u mržnji prema Crnoj Gori, kao i pružanju podrške episkopijama SPC i lakejskim opozicionim partijama (DF, Demokrate, SNP itd.). U tom smislu ne zna se ko je gori, da li bivši ratni huškač i licemjerni srpski predsjednik Vučić, njegovi degenerisani ministri, srpski patrijarh i njegovi mizantropski jerarsi, šoviniistički lideri propale srpske opozicije ili beogradski lažljivi i mrziteljski mediji. Sve u svemu, sadašnja Srbija je maligna politička tvorevina koja će do kraja sluđeti i dotući srpski narod i zemlja s kojom je teško imati normalne međudržavne odnose.

Što je po Vama glavni razlog prisustvu ovolikog broja građana litijama ? Vjerujete li da u tim litijama učestvuje i dosta pri-stalica DPSa?

Razlozi za masovnost na litijama su višestruki. Od primarno velikosrpskih motiva, preko instrumentalizacije socijalnog nezadovoljstva, pa sve do slijepe lojalnosti vjernika prema kleru SPC. Ali, ipak je zajednički imenitelj onih koji na njima učestvuju, nezavisno od toga da li shvataju ili ne pozadinu ovih protesta, politička i simbolička ravnodušnost prema državotvornosti Crne Gore kao i snažan animozitet prema vlastima. Pritom se

zaboravlja mnogo toga, jer niti je Crna Gora Đukanovićev DPS, niti je Amfilohije crnogorski mitropolit, niti su litije bilo kakav slobodouman pokret, niti je srpska crkva stvarala Crnu Goru, niti je vlast gora od većine naroda, niti ovakva vlast zaslužuje da vlada, niti litijaška opozicija zaslužuje da dođe na vlast, niti SPC može opstati na tronu Svetog Petra Cetinjskog ukoliko opstane nezavisna i evropska Crna Gora. S druge strane, ne treba zaboraviti da bivše unionističke stranke još uvijek imaju više birača nego što je maloljetnih i punoljetnih građana prisutnih na litijama. Međutim, taj broj nije dovoljan da bi se osvojila vlast, čak kada i za protivnika imate dekadentni DPS i njegove malokrvne političke saveznike. Naime, da bi velikosrpska politika pobijedila na izborima nije dovoljna samo podrška iz Beograda i Moskve, već je nužno da pridobiju dio bivših suverenista iz politike i izvan nje. Takvi suverenisti svoju renegatsku ulogu već duže vremena pravdaju psihodeličnom tezom o potrebi demokratizacije društva i jačanju vladavine prava u saradnji sa četničkim popovima i antizapadnim strankama koje drhte od Amfilohijevih anatema. I pritom zaboravljaju da je to - isti onaj Amfilohije koji je sve učinio da posrbi, početniči i uvrijedi Crnogorce, isti onaj Amfilohije koji je višegodišnjim ratnim huškanjem gurnuo srpski narod u propast da bi zatim branio i štitio srpske fašiste i ratne zločince, isti onaj Amfilohije koji Dražu Mihailovića smatra mučenikom i patriotom ili isti onaj Amfilohije koji je sve učinio da njemu vjerni narod postane poslušna pastva koja ne smije da postavi nekoliko logičnih ali neprijatnih pitanja o SPC i njenoj političkoj misiji u Crnoj Gori. Dok, što se tiče prisutnosti pristalica DPSa na litijama, nema dileme da i njih ima u pristojnom broju, pri čemu je to proizvod kreiranja stranke bez ideologije, odnosno stranke koja se nikad nije suočila sa svojom nečistom prošlošću ili partije čija se državotvornost završava tamo gdje počinje vlastoljublje, sinekure, poslovne kombinacije, privatni i familijarni interesi.

Kako će sva ova dešavanja uticati na političku scenu u Crnoj Gori ? Da li će sve to više imati uticaja na opozicionoj političkoj sceni ili među glasačima vlasti ?

Sigurno je da će ukupna dešavanja uticati na dodatno razočarenje javnosti u već istrošenu i diskreditovanu političku klasu. U tom smislu će se nastaviti diskrepanca između izborne izlaznosti i stvarnih osjećanja većine građana, nezavisno od njihovog političkog opredjeljenja. Vjerujem da od obnove nezavisnosti partije nijesu gore stajale u najširoj javnosti, nego li što je to danas. Tu leži i dio objašnjenja za Amfilohijev crkveno-politički uzlet. Tako da će DPS i njegovi saveznici dodatno biti opterećeni svojom nisko-produktivnom politikom i sve uzaludnijim izbornim pobjedama, dok će dominirajuća opozicija nastaviti sa svojim političkim lutanjima i biće i dalje razdrobljena između služenja anticrnogorskim politikama i predanosti regresivnim i na referendumu poraženim političkim idejama. Međutim, kako se budu bližili izbori, glasači vlasti će se vraćati vlastima dok će glasači opozicije nastaviti da tumaraju između nekoliko srodnih opozicionih partija. Oni treći glasači, kojima je odavno muka i od vlasti i i od opozicije, pokušaću da prepoznaju neku alternativu ili će „začepiti nos” i glasati onoga ko im izgleda kao manje zlo ili će nastaviti da ignorišu jalove izborne procese.

Najavljeni su razgovori premijera Markovića i mitropolita Amfilohija. Gdje vidite da je moguće postići kompromis ?

Kada se radi o SPC dovoljan kompromis od strane vlasti bi bio i taj što se ovakva crkva uopšte toleriše u Crnoj Gori. Pritom, ne smije se dopustiti da srpske episkopije nastave službu bez pravnog subjektiviteta i temeljnog ugovora kojim će se primarno ograničiti njihovo ignorisanje države Crne Gore i urediti način korišćenja crnogorskih sakralnih dobara. S druge strane, država mora, zbog vjernika koji su crnogorske nacionalnosti, biti otvorena za podršku procesu uspostavljanja autokefalne Crnogorske pravoslavne crkve. Jer, ne treba zaboraviti, baš kao što koncept

građanske, multietničke i evropske države nema bolju alternativu, tako i Crna Gora dugoročno ne može opstati bez marginalizacije velikosrpske politike i razumijevanja identiteta Crnogoraca koji nemaju rezervnu državu.

Kako vidite političku perspektivu? Što bi moglo doprinijeti političkom i širem napretku u Crnoj Gori?

U najkraćem, nema nagovještaja da se nešto bitno nabolje može promijeniti nakon predstojećih izbora. Nagore svakako može, što potvrđuju i aktuelni događaji. Da bi se nešto odista progresivno desilo u okviru aktuelne političke klase potrebno je da se sve stranke konačno suoče sa svojim iskrivljenim likom u ogledalu. Primjera radi, DPS bi tada vidio da je Crna Gora umorna od njegovog klijentelizma i kleptokratije, baš kao i od njegovih veterana na čelu sa Đukanovićem i njegovim lojalistima. Istovremeno, dominirajuća opozicija bi trebala da shvati da je krajnje vrijeme da se počne intenzivno liječiti od velikosrpsstva i antizapadnog rusofilstva, da prestane glumiti srpsku dijasporu u svojoj državi, kao i da zaklinjanje demokratskom, pravičnom i multietničkom društvu uz zavlacenje pod skute SPC zakonomjerno završava protiv Crne Gore i njene slobode.

(R. Bojović, nekadašnji člana Upravnog odbora Matice crnogorske za Agenciju MINA, 09. februar 2020. Razgovor vodila Gordana Đuračić)